GENETIK OMILLARNING ALLERGIK KASALLIKLARGA TA’SIRI

Nurmuxamedova Nozima Sabirovna
Malikova Gulmira Sayfulla qizi
Toshkent Davlat Tibbiyot Universiteti (Toshkent, O‘zbekiston)

Annotatsiya: Ushbu tezisda allergik kasalliklarning kelib chiqishida genetik omillarning ahamiyati ilmiy asosda tahlil qilingan. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, IL-4, IL-5, IL-13 va FCER1A genlaridagi polimorfizmlar immun tizimning giperreaktivligini oshirib, bronxial astma, atopik dermatit va oziq-ovqat allergiyasining rivojlanishiga sabab bo‘ladi. Shuningdek, HLA genlari allergenlarni tanish mexanizmlarida ishtirok etib, organizmning sezuvchanligini belgilaydi. Tezis natijalari genetik moyillikka ega shaxslarda erta tashxis, profilaktika va individual davolash yondashuvlarini ishlab chiqishda amaliy ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi.

Tayanch so‘zlar: Allergik kasalliklar, Genetik omillar, Polimorfizm, Immun tizim, Bronxial astma, Atopik dermatit, Allergik kasalliklar, Genetik omillar, Polimorfizm, Immun tizim, Bronxial astma, Atopik dermatit, Atopiya, Genetik predispozitsiya,,Allergik javob,,HLA genlari

Allergik kasalliklar dunyo bo‘yicha eng ko‘p tarqalgan surunkali patologiyalardan biridir. Ularning rivojlanishida ekologik, oziqlanish va dori vositalari kabi tashqi omillar bilan bir qatorda genetik predispozitsiya muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, agar ota-onalardan biri allergik kasallikka chalingan bo‘lsa, bolaning allergik kasalliklarga moyilligi 40–50% ni, agar har ikkisi allergik bo‘lsa, bu ko‘rsatkich 70–80% gacha yetadi. Shu bois, genetik omillarni o‘rganish va aniqlash allergik kasalliklarning oldini olish va ularni individual davolash yondashuvlarini ishlab chiqishda katta ahamiyatga ega.

Maqsad va vazifalar.

Maqsad: Allergik kasalliklarning rivojlanishida genetik omillarning rolini o‘rganish va ularning klinik namoyon bo‘lish mexanizmini aniqlash.

Vazifalar:

1. Allergik kasalliklarning irsiy o‘tish mexanizmini tahlil qilish.
2. Immun tizimning genetik polimorfizmlar orqali allergik javobga ta’sirini o‘rganish.
3. Genetik moyillikka ega shaxslarda erta tashxis va profilaktik choralarning samaradorligini ko‘rsatish.

Tadqiqot usullari.

Tadqiqotda adabiyotlarni tahlil qilish, klinik kuzatuv, oilaviy anamnez yig‘ish va genetik testlar natijalarini solishtirish usullari qo‘llanildi. Shu bilan birga, kasallikning rivojlanishida irsiy omillar bilan atrof-muhit ta’sirini solishtirishga alohida e’tibor qaratildi.

Natijalar va muhokama.

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki: IL-4, IL-5, IL-13 va FCER1A genlari organizmning allergik javobini tartibga soluvchi asosiy molekulalarni kodlaydi. Bu genlardagi polimorfizmlar immun tizimning giperreaktivligini oshirib, bronxial astma, atopik dermatit va oziq-ovqat allergiyalarini rivojlantiradi. HLA genlari esa allergenlarni tanish jarayonida ishtirok etib, shaxsning sezuvchanlik darajasini belgilaydi. Genetik moyillikka ega shaxslarda erta profilaktika choralarini qo‘llash va allergenlar bilan kontaktdan saqlanish allergik kasalliklarning rivojlanishini sezilarli darajada kamaytiradi.

Xulosa: Genetik omillar allergik kasalliklarning kelib chiqishida muhim ahamiyatga ega. Maxsus genlardagi polimorfizmlar immun tizimning giperfaolligini kuchaytirib, allergik reaksiyalarning rivojlanishiga sabab bo‘ladi. Shu bois, genetik skrining, erta tashxis va profilaktik yondashuvlar allergik kasalliklarning oldini olish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda samarali vosita hisoblanadi.